

Přehled důležitějších událostí z roku 1913.

Leden.

1. Balíčeková pošta ve Spojených Státech byla zavedena.
3. Prudká vichřice, provázená neobyčejně silným lijákem, způsobila nesmírné škody v různých částech Spojených Států.
7. Parník Rosecrans stroskotal se na Peaseck Spit, Ore.; 31 námořníků zahynulo.
12. V Calgary, Alberta, způsobeno bylo požárem za \$2,000,000 škody.
17. Britická sněmovna poslancek přijala osnova v zájmu samosprávy pro Irsko většinou 119. — Raymond Poincare, ministr-prezident Francie, byl zvolen prezidentem republiky.
18. Třicetiletý životní lidských bylo zahubeno stroskotáním se parníku Veronese proti pobřeží portugalskému.
22. Helena Gouldova, známá lidumilka a dcera jednoho z nejprohnanějších amerických finančníků, se provdala za Finley J. Sheparda v New Yorku. — Bratiský super-Dreadnought, největší a nejmohutnější bitevní loď na světě, spuštěna byla na vodu v Newcastle-on-Tyne, v Anglii.
24. Nazim paša, vrchní velitel turecké armády, byl usmrcen při politickém vzbouření, jež poválilo vládu.
25. Turecké baterie, chránící Cañihrad, zahájily oheň na Bulharsko.
26. Německá barka Pangani potopila se při srážce v Anglickém průlivu a 26 členů jejího mužstva zahynulo.
30. Britická sněmovna lordů zamítla osnova v zájmu irské samosprávy 326 proti 69 hlasům.

Únor.

1. Bulharské dělostřelectvo obnovilo bombardování Drinopole po uplynutí lhůty příměří.
3. Šestnáctý dodatek k ústavě Spojených Států v zájmu zavedení daně z obchodu, schválen byl Delawarem, Wyomingem a Novým Mexikem; poněvadž došel tím schválení tří čtvrtin států, stal se zákonem.
5. Bulhaři udeřili na turecké pevnosti v Gallipolis, na Dardanellách.
9. Revolucionáři v Mexiku, s Felixem Diazem v čele, obhlíželi presidentu Maderu v paláci. Vůdce revolucionářů, gen. Bernard Reyes, byl usmrcen v bitvě.
10. Zpráva o záhubě, postihující výpravu setníka R. F. Scotta k jižnímu pólu, byla kabelelografována z New Zealandu; jižní pól byl dostižen 29. března 1912 a na zpáteční cestě Scott a jeho družci zahynuli v blizzardu. — Mezi Maderovou vládou a mexickými revolucionáři prohlášeno příměří. — Mezi stávkáři a důlními hlídači v okolí Muelkoy, W. Va., došlo k hotové bitvě, během níž 12 stávkáři a 4 hlídači byli usmrceni a 20 osob poraněno.
11. Mexičtí revolucionáři a vládní vojsko bombardovali své vzájemné posíle tržkání děly v ulicích města Mexika, při čemž revolucionáři hodně získali.
14. V bitvě v ulicích města Mexika se pokračovalo. Vládní vojsko se vzbouřilo a Madero svolil vzdání se presidentství.
16. Prudký útok Černohorů na Turky v Skadaru setkal se s úspěchem, se ztrátou 2,500 pro útočící stranu.
17. Joaquín Miller, básník Sierra, zemřel v Piedmontských vrších v Californii ve věku 72 roků.
18. President Madero vzdal se svého úřadu po zatčení gen. Blanquettem, jedním ze svých vlastních důstojníků. Gen. Victoriano Huerta, velitel národní armády, ujal se presidentství. — Raymond Poincare byl nastolen jako prezident Francie.
19. Gustavo Madero, bratr sesazeného presidenta Mexika, byl zabit revolucionáři. — Přes 3,000 budov shořelo v Tokiu v Japonsku se ztrátou \$2,500,000.
22. Ye Ho Na La, titulární císařovna císařovny čínské, zemřela v Pekingu ve věku 48 roků. — Sesazený prezident mexický Madero a ministr-prezident Suarez byli zabití "zahadněm" způsobem, když vezni byli do trestnice.
28. V Omaze vyhořel hotel Dewey a několik lidí tam zahynulo.

Březen.

1. Britický parník Calvados potopil se v moři Marmorském a 200 lidí zahynulo. — V Argenta, Kan. oheň způsobila za \$500,000 škody.
4. Německý torpédový člun S-178 potopil se po srážce při Helgoandu a 71 členů mužstva zahynulo. — Woodrow Wilson byl nastolen jako 28. president Spojených Států.
6. Loď Niagara, na které nalezl se commodore Perry ve své vítězné bitvě na jezeře Erie v 1813, byla zdvižena se dna jezera blízce Erie, Pa. — Rekové došli Janium a zajali 32,000 Turků. — Senát potvrdil kabinet presidenta Wilsona, jak následuje: Sekretář státu, William J. Bryan z Nebraska; sekretář pokladny, William Gibbs McAdoo z New Yorku; války, Lindley Murray Garrison z New Jersey; generální náčelník, James Clark McReynolds z Tennessee; generální poštovní, Albert Sidney Burleson z Texasu; sekretář odboru válečného loďstva, Josephus Daniels z North Carolina; vnitra, Franklin Knight Lane z Californie; zemědělství, David Franklin Houston z Missouri; obchodu, William Cox Fielder z New Yorku; práce, William Bauchop Wilson z Pennsylvanie.
7. Asi 30 mužů bylo zabito a 60 poraněno výbuchem dynamitu na parníku Alum Chine v Baltimorském přístavu.
8. Oheň v Yokohamě v Japanu shořela za \$7,500,000 škody.
13. Tornádo, provázený elektrickou bouří, přehnal se přes jižní a jihozápadní státy; 100 lidí bylo zabito.
15. Blizzard rádlil od Illinoisu až po Dakoty.
18. Recký král byl zavražděn v Soluni.
21. Blizzard a cyklon spustily střední a jihozápadní státy, zahubivše přes 100 lidských životů a zničily majetek za několik milionů dolarů. — Recký král Constantin nastoupil na trůn.
23. Cyklon zahubil 15 lidí v Terre Haute, Ind., a přes 200 osob utrpělo zranění, mnohé z nich smrtelně. Na 150 lidí bylo pobito tornádem v Omaze, kde 1,200 domů bylo shoroeno nebo spáleno. Také jiné části Nebrasky byly postiženy.
25. Povodně dostoupily svého vrcholu v Ohio; 460 lidí bylo zahubeno a škody způsobeny za \$300,000,000.
27. Turci vydali Drinopol Bulharům a Srbům, a 51,000 zajatců. Vojsko spojené udeřilo na turecké pevnosti v Čatalži před Cañihradem.
31. John Pierpont Morgan, "americký peněžní král", zemřel v Římě ve věku 76 roků.

Duben.

1. Dřívější president W. H. Taft ujal se svých povinností jako profesor na universitě Yalecké.
3. Mezinárodní kongres pro historické bádání zahájen byl v Londýně. — Emmeline Pankhurstová odsouzena byla do vězení na 3 roky pro násilnosti spáchané sufražetkami.
8. President Wilson četl své poselství před kongresem ve svoleném zasedání, obnoviv tak starý zvyk, od něhož upuštěno v r. 1801.
13. Sedm osob bylo usmrceno ve srážce vlaků na dráze Vermont Central blízce St. Lambert, Canada.
14. 200,000 belgických dělníků vyšlo na stávku za účelem dosažení rovného hlasovacího práva.
16. Pohřeb J. Pierponta Morgana konán byl v New Yorku.
17. Francouzský vojský bal lon Zedine praskl ve výšce 650 stop v Noisy-le-Grand, Francie, a 4 důstojníci a řidič balónu usmrceni.
22. Turecké pevnosti ve Skadaru byly dobyty Černohorci.
23. 130 uhlokopů bylo zabito výbuchem v dolě Cincinatti v Courtney, v Pennsylvanii. — Pi. Mary Ann Cooperová, originální Diekousová "Little Darri", zemřela v Londýně ve svém 100. roce.
28. Industriální stávka v Belgii v zájmu dosažení rovného hlasovacího práva skončena; ztráta stávkou způsobená odhadována na \$20,000,000.

Červen.

1. President Wilson pronul vůči veteránům shromážděným v Gettysburgu, čímž slavnost, trvající po čtyři dny, zakončena.
6. Zvláštní bohoslužby v kostelích v Erie, Pa., a jiné obřady byly konány na památku Perryho vítězství na jezeře v 1813. — První Druhá národní banka v Pittsburgu, s výkladem asi \$300,000,000, přestala obchodovati, čímž povstala značný potlach a, vznikly obavy před všeobecnou peněžní panikou.
8. Turecko poslalo ultimatum Bulharsku, aby vyklidila turecké území.
10. Americký vyslanec pro Mexiko, Henry Lane Wilson, povolán do Washingtonu.
11. Rumnské vojsko vtrhlo do bulharského území po prohlášení války králem Karlem rumunským.
12. V Michigan City, Ind., způsobil oheň za \$1,000,000 škody.
13. Leon Letort, francouzský aviatik, doletěl z Paříže do Berlína, vzdálenost 9 mil ve vzduchu za 22, v 9 hodinách bez zastávky.
14. Čtrnáct osob bylo zabito a 150 poraněno při srážce elektrických vlaků v Los Angeles, Cal. Domingo Rosillo, doletěl z Key West do Havany, získav tak cenu \$10,000.
18. Vody pacifického oceánu vpuštěny byly do Panamského průplavu vyhozením hráze blízce Miraflores.
19. Guvernéř Hiram Johnson z Californie podepsal předlohu, kterou se cizincům zakazuje vlastnit pozemkový majetek v onom státě.
20. Gen. Mario G. Menocal byl nastolen jako president republiky Cuby.
22. Sté výročí narození Richarda Wagnera, jednoho z nejslavnějších skladatelů světových, slaveno bylo po celém Německu.
24. 34 osob bylo zabito a mnoho poraněno srážením se pieru v Long Beach, Cal. — Princezna Victoria Louise Pruská a prince Ernest Augustus z Cumberlandu uzavřeli sňatek v Berlíně.
26. Čtyřicet osob bylo zabito zničením parníku Nevada tureckými minami v zálivu Smyrnenském.
30. Smlouva míru mezi Tureckem a balkánským společením byla podepsána v Loďně. Narodil se pomník na památku námořníků zahynulých na bitevní lodi Maine byl odhalen v New Yorku.

Červenec.

2. Chodec E. P. Weston vypravil se pěšky z New Yorku do Minneapolis, s úmyslem urazit vzdálenost 1,446 mil v 60 dnech.
6. Šest osob bylo zabito a mnoho poraněno při srážce vlaků ve Stamford, Conn.
Oheň ve Springfield, Mo., způsobila škodu za \$700,000 — Zeppelinův říditelný balón doletěl z Baden-Baden do Vídně, vzdálenost 430 mil, asi v 8 hodinách, čímž předstihl expresní vlak o plyných 8 hodin. — Britická sněmovna poslancek schválila předlohu v zájmu irské samosprávy ve druhém čtení proti vášnivému odporu.
11. Šeket paša, velkovezír Turecka, zavražděn byl na ulici v Cañihradě.
12. Šest amerických vojáků bylo zabito a 12 poraněno v bitvě mezi Mory a vojskem na Filipínech.
15. Pětadvacetiletý panovník císaře Viléma bylo skvěle oslaveno v Berlíně.
19. Třináct osob bylo zabito a 30 poraněno při srážce elektrických vlaků ve Vallejo, Cal.
24. Dvalet lidí bylo zabito a mnoho poraněno výbuchem mlynářského pračku v závodě Husted Milling Company v Buffalo, N. Y.
25. Hodně sněhu napadlo v Massachusetts. — Bulharské vojsko poraženo bylo v bitvě se Srby ve Zletovu v Macedonii.
28. Deset osob utonulo při potopení se přepravní pramice blízce Leechburg, Pa.
30. Deset lidí utonulo při proměně se lávky vedoucí do koupelny v Lawrence, Mass. — Horká vlna postihla velikou část země, v Chicago teplotou vystoupil na 102 stupně a 46 lidí zahynulo slunečním úžehem neb přemožením vedrem.

Červenec.

Na bojišti u Gettysburgu evčí se vysloužilci z armády konfederace a Únie v upomínku na desátého výročí bitvy.
1. President Wilson pronul vůči veteránům shromážděným v Gettysburgu, čímž slavnost, trvající po čtyři dny, zakončena.
6. Zvláštní bohoslužby v kostelích v Erie, Pa., a jiné obřady byly konány na památku Perryho vítězství na jezeře v 1813. — První Druhá národní banka v Pittsburgu, s výkladem asi \$300,000,000, přestala obchodovati, čímž povstala značný potlach a, vznikly obavy před všeobecnou peněžní panikou.
8. Turecko poslalo ultimatum Bulharsku, aby vyklidila turecké území.

Srpen.

2. Edward Payson Weston, proslulý chodec, staře 70-letý, dorazil do Minneapolis, kam se pustil z New Yorku 2. června. — V uhlodole v Tower City, Pa., bylo usmrceno 19 havírů.
4. Manévry mezi bitevními loďmi, torpédovými a podmořskými čluny severní Atlantické flotily a pevnostní na východním konci průlivu Long Islandského byly zahájeny; admirál Charles J. Badger velel nepříteli (loďstvu) a gen. T. H. Barry armádě, která obhlížela pevninu. — Resignace H. L. Wilsona, veleystepruce pro Mexiko, byla přijata presidentem.
6. J. H. Mears, dorazil do New Yorku, skončiv cestu kolem světa v 35 dnech, 21 hodinách, 35 minutách a 4 1/2 vteřinách, dočiv nového rekordu.
7. Výbuch benzínu ve Filadelfii způsobil škody za \$800,000. — Setník S. F. Cody, briticko-americký vzduchoplaavec, usmrcen byl v Aldershotu v Anglii, pádem s válečného aeroplánu, který řídil pro vládu.
8. V manévrech armády a válečného loďstva v průlivu Long Islandském zvířel nepřítel (loďstvo), prodravši se kolem 3 pevností hájených armádou.
10. Smlouva míru mezi Bulharskem, Řeckem, Srbskem a Rumunskem podepsána byla v Bukurešti.
13. August Bebel, německý socialistický vůdce, zemřel v Zurichu ve Švýcarsku, ve věku 73 roků. — Newyorský guvernéř Sulzer dlu byl v obzoblu sněmem.
17. Harry K. Thaw, vrah Stamford White-a, uprchl z ústa pro choromyslné šílenec v Matteawan, N. Y. — Čtyřicet lidí zahynulo při stroskotání se parníku State of California v zálivu Gambiaer proti pobřeží Alasky.
18. Výročí osmdesátých narozenin císaře Františka Josefa o slaveno bylo po celém Rakousko-Uhersku.
20. Dvacetý mezinárodní mírový kongres zahájen byl v Haagu. — Požár způsobil za \$1,500,000 škody v továrním distriktu v Jersey City.
24. Mezinárodní kongres esperantistů zahájen byl v Bernu ve Švýcarsku za přítomnosti 1,100 delegátů.
26. Želvačím dlu v Tegue, Tex., shořely se škodou \$500,000.
27. V Bay Point, Cal., způsobil oheň za \$1,000,000 škody. — President Wilson poslal zvláštní poselství v kongresu o situaci v Mexiku.
28. Horká vlna skoro po celé zemi, v St. Louisu utul v teplotu vystoupila na 108 stupňů.
31. Devět osob bylo zabito výbuchem kotlí parníku Alice na jezeře Ohio v Coraopolis, Pa.

Září.

1. Mezinárodní kongres bohoslužebníků byl svolán se v Manchesteru v Anglii.
2. 21 osob bylo usmrceno a přes čtyřicet poraněno při srážce na dráze New York, New Haven & Hartford blízce New Haven, Conn. — 16 lidí bylo zabito a 30 poraněno ve srážce na dráze Midland v Hawes Junction, Anglie. — Roland Garros, francouzský aviatik, přeletěl přes Středozemní moře ze St. Raphael, Francie, do Bizerty, v Severní Africe, 468 mil v 8 hodinách; průměrná rychlost asi 58 mil.
3. Sněmovna poslancek přijala předlohu udělující městu San Francisku používání Hetch-Hetchy kotliny, v horách Sierra Nevada, pro vodní zásobu; hlasování bylo 183 proti 43.
5. Oheň zničila 30 bloků v Hot Springs, Ark.; škoda \$6,000,000. — V Oklahomě vyhořela vesnice Bokhoma se škodou \$500,000. — Čínské vládní vojsko dobylo město Nanking, skončivši tak vzpuru proti republice.
7. Dav 15,000 Japonců obořil se na úřadovny vládních ministrů jako protest proti jejich zahraniční politice, zejména vůči Číně.
9. Zeppelinova vzducholoď L. No. 1 stroskotala byla hurikánem nad Severním mořem; 15 mužů utonulo. — Senát přijal Underwood-Simmonsovu celní předlohu, 17 proti 37 hlasům. — Požár zničil 150 domků, 6 hotelů a kostel v Salisbury Beach, Mass., se škodou \$200,000.
10. Pomník na památku vítězství commodora Olivera Hazarda Perryho nad britickým loďstvem 10. září, 1813, odhalen byl na Put-in-Bay ostrově v jezeře Erie. — William J. Gaynor, mayor New Yorku, zemřel na parníku na Baltickém moři ve věku 62 roků. — Harry K. Thaw deportován byl z Kanady do státu Vermontu blízce Norton Mills.
18. Obžalovač tribunál, před nímž měl býti souzen guvernéř Sulzer, zorganizován v Albany.
24. Frederico Gambon, ministr zahraničních záležitostí, navržen byl za presidenta Mexika.
25. Voda byla vpuštěna do Gatunských vrat v Panamském průplavu.
28. Deset osob bylo zabito a 20 poraněno v plémenné bouři a při lynčování v Harrison, Miss.
30. V Los Angeles, Cal., způsobil požár za \$1,000,000 škody.

Ríjen.

1. Voda vpuštěna do průseku Cañebra.
4. Underwood-Simmonsova celní předloha stala se zákonem.
5. Na průplavním pásmu na Panamě událo se povážlivé zemětřesení.
6. Pobřežní bouře zničila 500 domů v Nome, Alaska; ztráta \$1,500,000. — Prozatímní president Yunn Ših Kai zvolen presidentem čínské republiky.
9. Oseňský parník Voltorno, od lince Frammum, plující z Rotterdamu v Holandsku, do New Yorku, shořel uprostřed oceánu; 131 osob zahynulo, kdesi přes 500 zachráněno parníky přivolanými na pomoc bezdrátovým telegrafem.
10. Yuan Ših Kai nastolen byl jako president Číny. — Prozatímní president mexické republiky Huerta dal zatknouti sněmovnu a ujal se močí diktátorských, rozpuští kongres.
12. Osmnáct balónů, mezi nimiž byly Enele Sam a Goodyear ze Spojených Států, podniklo let z Paříže o Gordon Bennettův pohár; osu země bylo zastoupeno.
14. První loď zdvižena byla do pacifického ústí Panamského průplavu — Americký balón Goodyear srošel se v Bridlington, v Anglii, vyhrav Gordon Bennettův pohár; vzdálenost 550 mil urazil balón ve 44 hodinách. — Čtrnáct vyslanec v Mexiku požádal své vlády, aby vyslaly válečné loď k hájení zájmů jich příslušníků.
16. Newyorský guvernéř Sulzer uznán vinným ze 3 článků obžaloby vznesené na něho.
17. Guvernéř Sulzer sesazen a úřadu obžalovačím tribunálem. — Zeppelinův říditelný balón vybuchl, když byl ve výšce 3,000 stop v Johannishal, v Prusku, při čemž 28 pasažérů bylo usmrceno, mezi nimi 5 členů admirální knižny.
18. Roland Garros, francouzský aviatik, podnikl let bez zastávky 525 mil z Marsellu do Paříže. — Němci oslavovali bitvu u Lipska, v níž na hlavu poraženi byli Napoleon Bonaparte v 1813, odhalivše na bojišti pomník, který jest prý nejkrásnějším v Evropě.

Lистопад.

7. Zemětřesení v Peru zničilo město Nanking, skončivši tak vzpuru proti republice.
7. Dav 15,000 Japonců obořil se na úřadovny vládních ministrů jako protest proti jejich zahraniční politice, zejména vůči Číně.
9. Zeppelinova vzducholoď L. No. 1 stroskotala byla hurikánem nad Severním mořem; 15 mužů utonulo. — Senát přijal Underwood-Simmonsovu celní předlohu, 17 proti 37 hlasům. — Požár zničil 150 domků, 6 hotelů a kostel v Salisbury Beach, Mass., se škodou \$200,000.
10. Pomník na památku vítězství commodora Olivera Hazarda Perryho nad britickým loďstvem 10. září, 1813, odhalen byl na Put-in-Bay ostrově v jezeře Erie. — William J. Gaynor, mayor New Yorku, zemřel na parníku na Baltickém moři ve věku 62 roků. — Harry K. Thaw deportován byl z Kanady do státu Vermontu blízce Norton Mills.
18. Obžalovač tribunál, před nímž měl býti souzen guvernéř Sulzer, zorganizován v Albany.
24. Frederico Gambon, ministr zahraničních záležitostí, navržen byl za presidenta Mexika.
25. Voda byla vpuštěna do Gatunských vrat v Panamském průplavu.
28. Deset osob bylo zabito a 20 poraněno v plémenné bouři a při lynčování v Harrison, Miss.
30. V Los Angeles, Cal., způsobil požár za \$1,000,000 škody.

Prosinec.

2. Ve svém výročním poselství ku kongresu president Wilson odporučoval příinou volbu presidenta a vyčkávací stanovisko v mexických záležitostech. — Barthouovo ministerstvo ve Francii resignovalo po porážce ve sněmovně většinou 25 hlasů. — V Texasu započaly povodně v poříčí řek Brazos, Trinity a Colorado, jež přivedly záhubu asi 200 lidí a způsobily za \$6,000,000 škody.
3. Při požáru v hotelu Arcadia v Bostoně zahynulo 28 lidí. — Sněmovna poslancek přijala předlohu, kterou se spmnoeuje prezident povolati do služby 242,000 dobrovolníků v pádu potřeby.
5. V Colorado napadlo 45.5 palců sněhu, čímž železniční doprava úplně zastavena. — Švédský parník Malmargot stroskotal se blízce Bodo, Norvézsko; 45 lidí zahynulo.
6. Gatunská hráz v průplavu Panamském dohotovena po šestileté práci. — Národní senát přijal předlohu, kterou městu San Francisku se dovoluje použiti kotliny v údolí Hetch Hetchy v horách Sierra Nevada za vodní nádržku.
9. Mexický kongres zrušil říjnové volby a jmenoval Huertu jako prozatímního presidenta až do nových volb v červnu 1914.
10. Nobelova mírová cena pro rok 1912, v hodnotě \$40,000, udělena senátoru Rostovu z New Yorku — Federální kongres mexický splnomocnil půjčku \$50,000,000 a odhlasoval mimořádnou prácomoe Huertovi 4,000 povstalec napadla Tampicu.
11. V boji v Tampico se pokračovalo a cizím uprchlákům poskytnuta ochrana pod záštitou vojenských loďí Spojených Států.
12. Kontradmirál Fletcher, velitel námořní flotily Spojených Států v mexických vodách, protestoval ve jménu lidskosti proti zabíjení zajatců oběma bojujícími stranami.
31. Obchodní soud zrušen zákonem kongresu.